

## Jesús - Tzotzil, Zinacantán

### LI'I JA' STS'IBAOJ TI MARCOSE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

**Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1.1 Ja' la yech ivinaj ti ja' chac' j'cuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, ti Xch'amal Rioxe.

1.2 Ti Isaías yaj'al'c'op Riox ti ta vo'nee ja' onox yech sts'ibaoj comel chac li'i:

Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe crixchanoetic ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xut Xch'amal ti Rioxe.

1.3 Yech'o un ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,

tsots ch-avetaj ta xocol balamil:

“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique”,

xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox comel ti Isaíase.

1.4 Ja' la sc'oplal ti Juane ti iyal ta xocol balamil ti chac'be yich' vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole yo' ti x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe.

1.5 Ti jchi'iltac ta israelal li' ta sjunlej estado Judeae xchi'uc li' ta jteclum Jerusalene, ba la ya'iic c'usi iyal ti Juane. Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tspasique i'ac'batic la yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.

1.6 Ti Juane jalbil tsatsal cameyo la ti sc'u'e. Nucul la ti xchuc xch'ute. Naca la cochi' xchi'uc ajapom islajes.

1.7 Iyalbe la ti jchi'iltac ta israelale ti oy much'u ts'acal to chtale, ti más oy syu'ele.

—Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o.

1.8 Li vo'one ja' no'ox lacac'be avich'ic vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue —xi la ti Juane.

**Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse**

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

1.9 Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la iloc' tal ta jteclum Nazaret ta estado Galilea ti Jesuse. Tey la ic'ot ta uc'um Jordán, i'ac'bat la yich' vo' uc yu'un ti Juane.

1.10 Ti c'alal iloc' ta uc'um ti Jesuse, iyil la ti ijam li vinajele. Iyil la ti iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue.

1.11 Ti Rioxe ic'opoj la tal ta vinajel:

—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse**

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

1.12 Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat la ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile.

1.13 Cha'vinic la c'ac'al tey ta xocol bamil. Naca la te'tiquil chon oy. Ja'o la tey ic'ot ti Satanase, c'ot la slo'lo ti yaloje. Ti Jesuse ichabiat la yu'un anjeletic ta vinajel ti c'u sjalil teye.

### **Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse**

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

1.14 Ts'acal to c'alal ti'qu'il xa'ox ta chuquel ti Juane, ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Ja' la ba yal a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe.

1.15 —Ista xa yora chaspasic ta mantal ti Rioxe. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ch'unic ti chaspasic xa ta mantale —xi la.

### **Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op chanvo' jtsacchoyetic ti Jesuse**

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

1.16 Ti Jesuse ibat la ta ti'ti'nab ta Galilea. Tey la iyil cha'vo' jchi'ilticotic ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquillale Simón sbi. Andrés sbi li its'inale. Tey la yolel tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy, yu'un la tsacchoy yabtelic.

1.17 —La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixchanoetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

1.18 Ora la iyictaic o li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse.

1.19 Ijelav la ech'el jset' ti Jesuse. Tey la iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc. Ja' la scremotic ti Zebedeoe. Li banquillale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic la ta canova xchi'uc stotic, yolel la ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy, yu'un la jatem.

1.20 —La' chi'inicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Tey la iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse. Ti stotique tey la icom ta canova xchi'uc stojbalaltac.

### **Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse**

(Lc. 4.31-37)

1.21 Tey la ic'otic ta jteclum Capernaum. Ti c'alal ic'ot se'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, ti Jesuse i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la.

1.22 Ti jchi'iltac teyo'e xch'ayet xa la yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvane yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc la yech ichanubtasvan chac c'u cha'al li jchi'iltaque ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

1.23 Tey la jun jchi'ilticotic, ochem la pucujetic ta yo'on.

1.24 I'avan la:

—¿C'usi acuentaoticotic o, Jesus Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule —xi la.

1.25 Ti Jesuse ispajes la ti pucujetic ti xch'amunojbeic ye ti viniue.

—Anchanic, loc'anic ta yo'on li viniue —xut la.

1.26 Ti viniue it'elelinat la tajmec ti c'alal iloquic ti pucujetic ta yo'one. Tsots la i'avanic ti c'alal iloquique.

1.27 Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic teyique.

—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetic? —xut la sbaic.

1.28 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta sjunlej estado Galilea.

### **Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe**

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

1.29 Ti c'alal iloquic ta templo ti Jesuse xchi'uc ti Jacoboe, xchi'uc ti Juane, ibatic la ta sna Simón xchi'uc Andrés.

1.30 Ti sni'me'el Simone tey la puch'ul ta stem yu'un la tilem.

—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.

1.31 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique. Istsacbe la sc'ob, isnit la liquel. Ora la itup' sc'ac'al, lic la mac'linvanuc.

### **Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep ta tos chamel ti Jesuse**

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

1.32 Ti c'alal i'och ac'ubale, ti much'utic oy yajchamele tey la yic'ojbeic c'otel ti Jesuse xchi'uc la ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique.

1.33 Tey la lamal ic'otic ta ti'na ti crixchanoetique.

1.34 Ti Jesuse icol la yu'un ti jchameletique. C'usuc no la chamelal cha'iic icol la yu'un scotol. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti crixchanoetique. Ti pucujetic muc la x'aque c'opojicuc yu'un ti Jesuse yu'un la sna'ojic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.

### **Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse**

(Lc. 4.42-44)

1.35 Ta yoc'omal ic' to'ox la ilic ti Jesuse, iloc' la ta jteclum, ibat la yo' bu ch'abal crixchanoe, ba la sc'opon Riox.

1.36 Li Simone xchi'uc li xchi'iltaque ba la sa'ic ti Jesuse.

1.37 Ti c'alal istaique —Chasa'ot li crixchanoetique —xutic la.

1.38 —Batic ta jteclumetic ti li' no'ox nopole. Yu'un chba calbe ya'iic uc li jchi'iltactique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, yu'un ja' tacbilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

1.39 Ixanavic la ta sjunlej estado Galilea. Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti crixchanoetique.

### **Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae**

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

1.40 Tey la ic'ot jun jchi'ilticotic, ip la ta lepra. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse.

—Ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi la ti vinique.

1.41 Ti Jesuse abol la sba iyil, iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut la.

1.42 Ora la i'ech'.

1.43 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti vinique:

1.44 —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yalaj ti Moisesse yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.

1.45 Ibat la ti vinique, lic la yal a'yuc ti ja' i'et'esbon xchamel yu'un ti Jesuse. Ja' la yech ivinaj o ti chet'es chamel ti Jesuse, yech'o un mucul xa la ch-och ta jteclumetic. Tey o la ta xocol balamil. Pero ep la jchi'iltac ta israelal ba staic, buyuc no'ox la laj licuc ech'el.

### **Ja' li' yalaj ti itsatsub yoc sc'ob ti jun vinique**

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2.1 Ts'acal to c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, ti Jesuse isut la ta Capernaum. Ti jchi'iltac ta israelale iya'ic la ti tey xa ic'ot ti Jesuse.

2.2 Ora la istsob sbaic ech'el yo' bu ti Jesuse. Mu xa la x'ochic o ti yut nae. Lamal xa la jlom ta ti'na. Ti Jesuse iyal la sc'op Riox.

2.3 Tey la sq'uehojic c'otel ta pop jun jchi'ilticotic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Chanvo' la yajval.

2.4 Muc la sta ochel sbeic ja' la ti toj noj ti nae. Solel la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse.

2.5 Ti Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jch'amal, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.

2.6 Tey la chotajtic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

2.7 “¿C'u yu'un ti x'elan chale? Tsp'is sba ta Riox. Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta yo'onic.

2.8 Ti Jesuse yilaj la ti c'usi isnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique?

2.9 Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule”, xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu voeluc ta alel. Ja' no'ox yech mu voeluc ta alel ti “lican, tamo ech'el lapope, xanavan”, xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi ch'ot sc'op ti much'u yech chale.

2.10 Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

2.11 —Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

2.12 Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, iloc' la ech'el. Xch'ayet xa la yo'onic ti

crixchanoetique.

—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspase —xiic la.

### **Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie**

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

2.13 Ts'acal to ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Ep la jchi'iltac ta israelal istsob sbaic ech'el. Ti Jesuse ichanubtasvan la.

2.14 Ti c'alal laj chanubtasvanuque, ibat la. I'ile la li Levie, li screm Alfeoe, tey la chotol ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque.

—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ibat la.

2.15 Ts'acal to c'alal tey chve' ta sna Leví ti Jesuse, tey la ep jc'an-loc'-c'usiticuc xchi'uc la ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic xchi'uc ti Jesuse yu'un la tsobolic c'otel.

2.16 Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique.

—Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

2.17 Ti Jesuse iya'i la ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej; ja' no'ox ti much'utic ipe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque**

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

2.18 Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy yajchanc'optac ti jfariseoetique. C'alal yictaaj yotique, oy la jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li yajchanc'optac jfariseoetique chquicta coticotic —xiic la.

2.19 Itac'av la ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquicta cotic.

2.20 Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

2.21 'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule. Yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox cheac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe.

2.22 Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse**

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

2.23 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse ja'o la i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic.

2.24 I'ileic la yu'un jayvo' jfariseo.

—¿C'u yu'un ti tsc'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtac lavajchanc'optaque? —x'utat la ti Jesuse.

2.25 —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide ti c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile?

2.26 Tey ic'otic ta templo. Ja'o ochem ta totil pale ti Abiatare. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaløj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

2.27 Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ti Rioxe xch'acøj jun c'ac'al yu'un ta jcuxtac. Pero ma'uc ich'aque o li jun c'ac'ale ti chisujatotic ta xchabiele.

2.28 Vo'on ti co'ol crixchanoetique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique**

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3.1 Ti Jesuse ibat la noxtoc ta templo teyo'e. Tey la jun jchi'ilticotic, smoch'oj la sba sni'tac jun sc'ob.

3.2 Tey la jayvo' jfariseoetic. Ja' la tspa'ic ti Jesuse, ta la sq'uelic mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltaque yo' la stabeic o smul ti yaløjique.

3.3 —La' va'lan li' ta o'lole —x'utat la yu'un Jesús ti vinic smoch'oj sba sni'tac jun sc'obe.

3.4 Ti Jesuse isjac'be la ti jfariseoetique:

—Ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ¿c'usi yaløj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel xchamelic li much'utic ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc? —xut la.

Mu la bu itac'avic.

3.5 Ti Jesuse icap la, isq'uelbe la sat ti jfariseoetique, ja' la chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.

—Tuq'uibtas li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe.

3.6 Ti jfariseoetique iloq'uic la ech'el, ba la sc'oponbeic svinictac Erodes. Ba la snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti istsob sbaic ep crixchanoetic ta ti'nabe**

3.7 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta ti'nab. Tey la xchi'uquic ech'el li jayvo' tsobol chanavic xchi'uque. Ep la tajmec jchi'iltac nap'ajtic ech'el, tey no'ox la liquemic jlom ta estado Galilea. Ti jlome li' la iliquic ech'el ta estado Judeae.

3.8 Ti jlome li' la iliquic ech'el ta jteclum Jerusalene. Jlom la ta estado Idumea, jlom la ta jech uc'um Jordán, jlom la ta sts'el li chib jteclum Tiro xchi'uc Sidone. Yu'un la iya'iic ti ep c'usitic ispas ti Jesuse, yech'o la ti ep tajmec ba sq'uelique.

3.9 —Nopojesic no'ox tal jcotuc canova. Mi chnet'van tajmec li crixchanoetique, chi'och —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

3.10 Yu'un la ep xa jchi'iltac i'et'esbat xchamelic yu'un ti Jesuse, yech'o un ti much'utic ipe snet'net' xa la sbaic tal yu'un la tsc'an tspiquic ti Jesuse.

3.11 Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique, ti bu la xilic ti Jesuse, jliquel la tsquejan sbaic ta yichon. Ch-avanic la.

—Vo'ot Xch'amalot Riox —xiic la.

3.12 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti pucujetique ti mu ya'uc yalic yeche.

### **Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'optac ti Jesuse**

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

3.13 Ts'acal to imuy la ech'el ta vits ti Jesuse. Iyic' la muyel ti much'utic sc'an yo'on chic' ech'ele.

3.14 Ist'uj la lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalal a'yuc li c'usitic chale.

3.15 I'ac'bat la syu'elic ti chet'esbeic xchamel ti much'utic ipe, ti tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'onic ti jchi'iltac ta israelale.

3.16 Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin yu'un ti Jesuse.

3.17 Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in, Juan sbi, li scremotic Zebedeoe. Boanérjes la i'ac'bat sbiic yu'un ti Jesuse. Li Boanérjese “co'ol xchi'uc chavuc”, xi smelol.

3.18 Xchi'uc Andrés, xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Mateo, xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Tadeo, xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeoe.

3.19 Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

Ti c'alal laj t'ujaticuc li lajchavo'e, ibat la xchi'uquic yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique**

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

3.20 Istsob la sba ep jchi'iltac noxtoc, inoj la ti yut nae. Li lajchavo'e mi ja'uc xa la stac' xve'ic xchi'uc ti Jesuse.

3.21 Ti c'alal iya'iic ti yits'intaque ti toj ep crixchanoetic stsoboj sba yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, tal ox la yiq'uc loq'uel.

—Yu'un nan chlic xchuvaj —xiic la.

3.22 Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic ech'el ta Jerusalene.

—Li vinic le'e ja' ochem ta yo'on ti totil pucuje. Ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic la.

3.23 —Nopojanic tal li'toe —x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe—. Ti Satanase ¿mi'n la tsc'an tsloq'ues ana'ojic ti ja' onox xchi'il ta pucujal ti tey ochem ta yo'onic li crixchanoetique?

- 3.24 Ti yechuc tspase, co'ol xchi'uc jun preserente ti tscrontain sbaic xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic.
- 3.25 Co'ol xchi'uc jchop jnaclomal mi chut sbaique, ta xch'ac o sbaic noxtoc.
- 3.26 Ja' no'ox yech ti Satanase, ti mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, mu xu' jal tspas mantal ti mi yech tspase.
- 3.27 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal viniue ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc yu'une. Ja' tsc'an ti ba'yi ta xchuc li viniue yo' xcuch o yu'un yelc'anel li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un spojbel li viniue.
- 3.28 'Ta melel chacalbeic, ti much'utic chopol c'usitic tspase, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique.
- 3.29 Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espiritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
- 3.30 Ti x'elan i'albatique, ja' la ti iyalic ti ochem pucuj ta yo'on ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloy ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse**

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

- 3.31 Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc la ti sme'ique yu'un la ba sc'oponic ti Jesuse. Tey la va'ajtic ta ti'na, istaquic la ta iq'uel ti Jesuse.
- 3.32 Ep la ti much'utic tey chotajtic ta jujot xocon ti Jesuse.  
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xutic la.
- 3.33 —Chcal ava'iic ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

3.34 Ja'o la ixchol ta q'uelel ti much'utic tey chotajtique.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el.

3.35 Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' lo'il scuenta jvajtrigo**

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

- 4.1 Ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Tey la ichanubtasvan noxtoc. Ep la tajmec jchi'iltac ta israelal itsob sbaic. Ti Jesuse i'och la chotluc ta yut canova, tey la xcajet ta ba vo'. Ti crixchanoetique tey la lamal ta ti'nab.
- 4.2 Ti c'alal ichanubtasvan ti Jesuse, ep la c'usi iyal ta lo'il.
- 4.3 —A'yic me li c'usi chcale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe.
- 4.4 Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam.
- 4.5 Oy jlom ta tontic ic'ot, ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal.
- 4.6 C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij yu'un ch'abal lec yisim.
- 4.7 Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o, muc bu ibeq'uin.
- 4.8 Oy jlom ta lequil balamil ic'ot, ibeq'uin. Oy iyac' lajuneb xcha'vinic (30), oy iyac' oxvinic (60), oy

iyac' cien.

4.9 Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

4.10 Li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ichi'invan sjil c'ac'ale, ti c'alal stuquic xa'ox tey xchi'uquic ti Jesuse, isjac'beic la c'usi smelol ti lo'il iyale.

4.11 —Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique ta lo'il no'ox chcalbeic.

4.12 Ep ta ech'el iyilic ti oy jlequial jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic. Ja' ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, yech'o ti mu x'ac'batic pertonal yu'un li smulique.

4.13 'Ti mi muc xava'ibeic smelol li lo'ile, ja' no'ox yech mu xava'ibeic smelol li yan lo'il ti ta to xcale.

4.14 Li jvajtrigoe ja' seña ti much'u chal li sc'op Rioxe.

4.15 Li bec' trigo ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero mu xch'unic. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe.

4.16 Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel.

4.17 Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic.

4.18 4.19 Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. C'usuc no'ox chpich' o yo'onic. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic.

4.20 Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' ciene, ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc chbequ'in ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti tsc'an chcalc' a'yuc li sc'op Rioxe**

(Lc. 8.16-18)

4.21 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:

—Muc much'u ta tstan scas ti ja'o tsmac ta almule, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol onox chac'.

4.22 Li c'usitic lacalbeique, jamal me xavalic ti c'usi orae, mu me avo'onicuc no'ox sna'.

4.23 Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

4.24 l'albatic la noxtoc:

—A'ibeic me lec smelol li c'usi chacalbeique. Ti jayp'el chach'unic li c'usi chacalbeique, más to chasp'ijbtasic ti Rioxe.

4.25 Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta xp'ijbtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatuc ta jmoj —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' lo'il scuenta trigo ti sna'oj ta xch'i stuque**

4.26 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:

—Ti Rioxe tey sna'oj stuc c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic. Co'ol xchi'uc trigo ti isvaj ta yosil jun vinique.

- 4.27 Li viniqne jun yo'on chvay. C'alal sacube, chlic. Ja' no'ox chil ti ivoc' xa li strigoe pero mu sna' c'u x'elan ivoc'.
- 4.28 Yu'un sna'oj ta xch'i stuc. Ba'yi chloc' yanal, ts'acal to chlic beq'uinuc, ts'acal to chyijub.
- 4.29 Ti c'alal xyijube, chba sloc' yu'un yora xa ta loq'uel —xi la ti Jesuse.

#### **Ja' lo'il scuenta bec' mustisya**

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

- 4.30 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:  
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe.
- 4.31 Ac'u mi muc bu ep lavie, pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti biq'uit tajmeque.
- 4.32 Pero c'alal xch'ie, más toyol chbat. Ja' mu sta yech li yan ts'unubiletic ti biq'uitic sbeq'ue. Li mustisyae yijic sc'obtac. Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'obtac yu'un oy lec squevual —xi la ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj c'u yu'un ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse**

(Mt. 13.34-35)

- 4.33 Ti c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe, naca la ta lo'il iyal ti Jesuse yo' la mu xicta o sbaic ta ya'yel li jchi'iltac ta israelale.
- 4.34 Ti c'usitic iyale, naca la ta lo'il. Li lajchavo'e c'alal stuquic xa xchi'uquic ti Jesuse, i'albatic la c'usi smelol ti lo'iletique.

#### **Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse**

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

- 4.35 Ti c'alal i'ic'ub osile —Batic ta jech nab —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.
- 4.36 Isc'oponic la comel ti crixchanoetic tey lamalic ta ti'nabe, ja'o la i'ochic ech'el ta canova ti tiq'uil o onox ti Jesuse. Tey la ibat yan canovaetic uc.
- 4.37 Ja'o la ilic tsots ic', xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox la yalel.
- 4.38 Ti Jesuse tey la vayem ta chac canova, yac'oj la xonjol. Istijic la.  
—Jchanubtasvanej, ¿mi muc ta alel avu'un ti chimucotic xa yalele? —xutic la.
- 4.39 Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.
- 4.40 —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utatic la.
- 4.41 Más to la ix'iic. Xalxalbe xa la sbaic:  
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa la sbaic.

#### **Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarar**

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

- 5.1 Ic'otic la ta jech nab ta steclumal jgadarar.

5.2 Ti c'alal iloq'ueic ta canovae, ital la jun vinic, ochem la pucuj ta yo'on. Ta muquenal la iloc' tal.

5.3 Ja' xa la snainoj li ch'objbil tonetic yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu la much'u xhuc yu'un, mi ja'uc la ta carina.

5.4 Ep la ta ech'el ichucbat yoc sc'ob ta carina pero ituch' la yu'un. Mu la much'u stsac yu'un.

5.5 Ta c'ac'al ac'ubal tey la x'avet ta vitstic xchi'uc ta muquenal. Ta la stam ton, tsyayijes o la sba.

5.6 Ti viniq'ue nomnom to'ox la iyil ti Jesuse, anil la ital, yul la squejan sba ta yichon.

5.7 I'avan la.

—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel. Mu me xavac'bon castico. Ti Rioxe ya'yoj ti x'elan chacalbee —xi la.

5.8 Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc ti pucuj ta yo'one.

5.9 —¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti viniq'ue.

—Lejion. Yu'un oy jaymil li' ochemoticotic ta yo'on li viniq'ue.

5.10 Abulajan, mu xatacoticotic loq'uel li' ta slumal jgadaraetique —xutic la Jesús ti pucujetique.

5.11 Ja'o la tey xlamet ep chitometric ta ch'ut vits.

5.12 —Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometric —xi la ti pucujetique.

5.13 Ti Jesuse iyac' la permiso. Ti pucujetique iloc' la ta yo'on ti viniq'ue, i'ochic la ta chitometric. Ti chitometric oy la cha'miluc. Stusus xa la yal'el scotol, ip'ajic la ta nab, ijic'av la scotol.

5.14 Ti jchabichitometric ixi'ic la. Ba la yalic ta jteclum, ba la yalbeic ti much'utic tey nopol nacajtic uque. Ti crixchanoetique tal la sq'uelic.

5.15 Ti c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, iyilic la ti tey xa chotol ti viniq'ue ti ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one. Oy xa la sc'u', lec xa la. Ixi'ic o la.

5.16 Ti much'utic iyilic ti c'u x'elan ilecub ti vinic ochem to'ox pucujetic ta yo'one, xchi'uc ti c'u x'elan icham ti chitometric, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque.

5.17 Scotol ti crixchanoetique ja' la yech lic yalbeic ti Jesuse:

—Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la.

5.18 Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse —Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.

5.19 —I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.

5.20 Ibat la ti viniq'ue, ba la yal a'yuc ta Decapolis yo' bu lajuneb jteclumetique ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique, xch'ayet xa la yo'onic.

**Ja' li' yal'oj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse (Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)**

5.21 Ti c'alal isut noxtoc ta jech nab ti Jesuse, ep la tajmec jchi'iltac itsob sbaic ta ti'nab yo' bu ic'ote.

5.22 Tey la ic'ot jun jmeltsanejc'op ta templo teyo'e, Jairo la sba. Ti Jairoe, c'alal iyil ti Jesuse, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

5.23 —Ta xcham xa jtseb. Abulajan ba ac'o ac'ob ta sba yo' xcuxi oe —xi la.

5.24 Ti Jesuse ibat la xchi'uc. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic ech'el.

5.25 Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele.

5.26 Ep la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti chamele. Más la i'ipaj o. Ilaj la scotol ti staquine.

5.27 Iya'i la ti chet'es chamel ti Jesuse, nap'al la ibat ta spat ti epal crixchanoetique. Ispits' la sba jelavel, ista la ta picbel spimilc'u' ti Jesuse.

5.28 “Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele”, xi la ta yo'on ti antse.

5.29 Ora la imac ti xchamele, iya'i la ti lec xae.

5.30 Ti Jesuse iya'i la ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta syu'ele. Ijoyij la, isq'uel la ti crixchanoetique. —¿Much'u taj lispicbe jc'u'e? —xi la.

5.31 —Tol chnet'van chavil li crixchanoetique. ¿C'u yu'un ti chajac' ti much'u laspique? —xiic la li lajchavo'e.

5.32 Ti Jesuse isq'uel la ta jujot xocon ti much'u ipicbon ti spimilc'u'e.

5.33 Ti antse xt'elt'on xa la ta xi'el yu'un la sna'oj ti ja' ilecub oe. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti c'alal ispique.

5.34 —Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat la.

5.35 Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jayvo' ti much'utic teyic ta sna ti Jairoe.

—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xutic la yulel ti Jairoe.

5.36 Ti Jesuse, c'alal iya'i ti c'usi i'albat ti jmeltsanejc'ope —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele —x'utat la.

5.37 Ti Jesuse mu la sc'an xchi'in ech'el ep crixchanoetic. Ja' no la iyic' ech'el li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc yits'in, ja' li Juane.

5.38 Ti c'alal ic'ot ta sna jmeltsanejc'op ti Jesuse, iyil la ti xnechetique, ti tol ch-oc' ch-avanique.

5.39 Ti Jesuse i'och la ta yut na.

—¿C'u yu'un ti xanechetique, ti tol cha'oq'uique? Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

5.40 Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. Ti Jesuse istac la loq'uel scotol ti much'utic teyique. Ja' no'ox la teyic ti stot sme' tsebe xchi'uc li oxvo'e. I'ochic la ech'el yo' bu telel ti ánima.

5.41 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti tsebe.

—Talita cumi —xut. Li talita cumie, “tseb, chacalbe lican”, xi smelol.

5.42 Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la, ixanav la yu'un lajcheb xa sjabilal. Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic teyique.

5.43 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti stot sme' tsebe ti mu me much'u xalbeique. Iyalbe la noxtoc ti ac'u

yac'beic sve'el ti tsebe.

### **Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse**

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6.1 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ibat la li lajchavo' uque.

6.2 Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, ti Jesuse ibat la ta templo teyo'e, c'ot la chanubtasvanuc. Ep la ti much'utic iya'ic ti c'usi iyal ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu' tspase?

6.3 Pero ja' li carpinteroe, ja' yol li María. Ja' sbanquiliac li Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc li Judase, xchi'uc li Simone. Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtic jchi'uctique —xut la sbaic.

Yech'o la ti muc xich'ic ta muc' ti Jesuse.

6.4 —Li much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique, xchi'uc yo' bu li xchi'ilic ta ayanele, xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

6.5 Yech'o la ti muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal ta steclumal ti Jesuse. Ja' no'ox la i'ech' xchamelic ti jayvo' iyac'be sc'ob ti Jesuse.

6.6 Ti Jesuse xch'ayet xa la yo'on ti mu xch'unique. Ja'o la ibat ta parajeletic ti tey no'ox nopolic ta Nazarete, ichanubtasvan la.

### **Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse**

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

6.7 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. Ta cha'cha'vo' la itaqueic ech'el. I'ac'bat la syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li jchi'iltaque.

6.8 I'albatic la ti ja' no'ox chich' ech'el snamte'ique, ti mu ya'uc yich' ech'el sve'elique, mi ja'uc snuti'ic, mi ja'uc staqu'unic, ti mu me c'usi yan xich'ique.

6.9 Ja' no'ox la i'albatic ti ac'u slap ech'el xonobique, ti mu me slap ech'el cha'lom sc'u'ique.

6.10 —Ti bu nail ch'ot ach'amunique teanic o me ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume.

6.11 Mi oy bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'ic li c'usi chavalique, loc'anic teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic, ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta melec chacalbeic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

6.12 Iloq'ueic la ech'el slajchava'alic, ba la yalbeic li jchi'iltac ta israelale ti ac'u yictaic pasel li c'usitic chopole.

6.13 Ep la isloq'uesic pucujetic ti ochem ta yo'onic ti jchi'iltaque. Ep la jchameletic isjaxbeic juts'uj aceite, i'ech' o la ti chamele.

### **Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

6.14 Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un la vinajem sc'oplal.

—Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xi la ti Erodese.

6.15 —Ja' nan ti j'alc'op Elías ti ta vo'nee —xi la jlom.

—Ja' nan yaj'alc'op Riox chac c'u cha'al ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee —xi la jlom.

6.16 Ti c'alal iya'i c'usi iyal crixchanoetic ti Erodese —Ja' nan ti Juan icac' ta tuch'bel sjole. Yu'un nan icha'cuxi —xi la.

6.17 Ja' la ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine. Yu'un la spojojbe yajnil yits'in ti Erodese.

6.18 —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat la yu'un Juan ti Erodese.

6.19 Ja' la chopol iya'i ti Erodíase ti x'elan iyal ti Juane, yo'onuc la smil. Pero mu la c'uxi sta ta milel.

6.20 Ti Erodese iyich' la ta muc' ti Juane yu'un la sna'oj ti lec yo'one, ti mu sna' sa' smule. Yech'o un iyal la ti ac'u xchabiele yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti antse. Ti c'alal cha'i c'usi ch-alulanbat yu'un ti Juane, mu xa la a'ibaj c'usi tsnop. Ja' no'ox la ti sjunul yo'on cha'ie.

6.21 Pero ti Erodíase ista la ti c'u to xi xu' chac' ta milel ti Juane yu'un la iloc' sjabilal ti Erodese, ispas la sq'uinal. Ismac'lin la ti jyu'eletique xchi'uc capitan solteroetic xchi'uc moletic ti tey ta Galileae.

6.22 Ti stseb Erodíase i'och la ech'el yo' bu chve'ique, i'ac'otaj la. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec la iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobol xchi'uc ta mexae.

—C'anbon ti c'usi chac'ane, chacac'be.

6.23 Ac'u mi xac'an o'loluc ti bu c'alal jcuentainoj li balamile, lojriox chacac'be —xut la tseb ti Erodese.

6.24 Ti tsebe iloc' la, ba la sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese.

—Me', ¿c'usi ta jc'an xana? —xut la.

—Ja' c'anbo sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xi la ti sme'e.

6.25 Ti tsebe ora la i'och yo' bu ti Erodese.

—Ja' ta jc'an ti chavac'bon tal ta ora ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut la c'otel ti Erodese.

6.26 Ti Erodese iyat la yo'on tajmec. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe xchi'uc ti ya'yojic noxtoc ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, mu la xu' cha'i ti tsnop c'ope.

6.27 Ja'o la istac ech'el jun yajsoltero ti ac'u ba stuch'be tal sjol ti Juane.

6.28 Ibat la ta chuclebal ti solteroe, ba la stuch'be tal sjol ti Juane. Ispachbe la tal ta plato, iyac'be la ti tsebe. Ti tsebe ba la yac'be ti sme'e.

6.29 Ti c'alal iya'i ti yajchanc'optaque, ay la sloq'uesic, ba la smuquic.

### **Ja' li' yaløj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

6.30 Ti c'alal isutic li apoxtoletique, c'ot la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasiqique, xchi'uc ti c'u x'elan ichanubtasvanique.

6.31 —La'ic, jch'ac jbatich ech'el, ba jsa'tic bu q'uejeltique. Ba cuxic jliqueluc —x'utatic la yu'un ti Jesuse. Yu'un la xtal xbat tajmec ti crixchanoetique, mi ja'uc la stac' xve'ic jliqueluc.

6.32 Yech'o un i'ochic la ech'el ta canova, ibatic la ta q'uejeltic.

6.33 Ti c'alal ibatic, ep la much'utic i'ilvan. Iyojtiquinic la ti ja' ti Jesuse, ibatic la ta ti'ti'nab, anilic la ech'el. Ep la jteclumetic ti bu iliquic ech'ele. Ja' la ba'yi ic'otic ti bu chc'ot ti Jesuse. Ja' la ts'acal to ic'ot ti Jesuse xchi'uc li lajchavo'e.

6.34 Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ep la tajmec jchi'ilticotic tey tsobolic c'ot sta. Isc'uxubin la yu'un la co'olic xchi'uc chij ti ch'abal xchabielique. Lic la xchanubtas. Ep la c'usitic iyal.

6.35 Ti c'alal imal c'ac'ale, li lajchavo'e lic la yalbeic ti Jesuse:

—Mu c'usi oy li'toe. Mal xa c'ac'al noxtoc.

6.36 Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta parajeletic ti li' no'ox nopolique —xutic la.

6.37 —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—¿Bu chba jmanticotic tal chibuc cien denario pan ti chcac'beticotie sve'ique? —xutic la.

6.38 —Ba q'uelic jayp'ej pan avich'ojic tal —x'utatic la.

Ti c'alal iyilic jayp'eje, ba la yalbeic ti Jesuse:

—C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy —xutic la.

6.39 Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique.

6.40 Ta spotolpotol la ichotiic. Oy la ta cien, oy la ta cincuentatic.

6.41 Ti Jesuse ixch'am la ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'uel la vinajel, “colaval”, xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, i'ac'batich la li lajchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. Ti Jesuse ixch'ac la noxtoc ti cha'cot choye, i'ac'batich la li lajchavo'e, ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique.

6.42 Ive' la scotolic, lec la inojic.

6.43 Li lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique, inoj la lajcheb moch ti sovrae.

6.44 Ti c'u yepal ive'ique oy la vo'miluc ti viniquetic no'oxe.

### **Ja' li' yalaj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse**

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

6.45 Ts'acal to li lajchavo'e lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab ta jteclum Betsaida —x'utatic la.

Ti Jesuse tey to la icom. Stuc xa la isc'oapon comel ti crixchanoetique.

6.46 Ti c'alal laj sc'oapon comele, imuy la ta vits, ba la sc'oapon Riox.

6.47 Ti c'alal i'och orisyone, o'lol xa'ox la nab xloquic ech'el li lajchavo'e. Ti Jesuse stuc la tey ta vits.

6.48 Iyil la ti chlubic xa ta xanubtasel ti canovae, yu'un la toj tsots li ic' ital ta yelavique. Ti c'alal po'ot xa'ox sacube, tal la staelic yu'un ti Jesuse. Ixanav la tal ta yoc ta ba nab. Tuc' ox la chjelav yilel.

6.49 Ti c'alal iyilic ti chanav tal ta ba nabe —Ch'ulelal nan —xiic xa la.

X'avlajetic xa la yu'un la ixi'ic tajmec.

6.50 Ora la ic'oaponatic yu'un ti Jesuse:

—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —x'utatic la.

6.51 Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse, ora la ipaj li iq'ue. Xch'ayet xa la yo'onic li lajchavo'e, yu'un la

mu sna'ic c'uxi ipaj li iq'ue.

6.52 Mu la sna'ic noxtoc ti ja' ta syu'el ti Jesuse ti ip'ol ti pane, yu'un la mu to'ox ta xch'unic ti oy syu'ele.

### **Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse**

(Mt. 14.34-36)

6.53 Ti c'alal iyulic ta jech nabe, tey la iloq'uic ta canova ta jun stentejtic, Genesaret sbi. Tey la ixchuquic comel ti scanovaique.

6.54 Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ora la i'ojtiquine yu'un ti jchi'iltac ta israelale.

6.55 Ivinaj la ta sjunlej Genesaret ti tey iyul ti Jesuse. Ti c'alal i'a'iat bu chanave, ja' la tey tsq'uechic ech'el ta pop ti jchameletique.

6.56 Buyuc no'ox la ibat ti Jesuse, ac'u la mi ta c'ox jteclumetic, ac'u la mi ta muc'ta jteclumetic, ac'u la mi ta parajeletic, tey la tal spuch'anic ta ti'ilbe ti jchameletique. Oy la jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox la ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique i'ech' o la ti xchamelic uque.

### **Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe**

(Mt. 15.1-20)

7.1 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic yo' bu ti Jesuse, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic ech'el ta Jerusalem.

7.2 Li lajchavo'e i'ileic la ti oy jayvo'ic ti muc bu jal ispoc sc'obic c'alal ive'ique. Ti jfariseoetique chalic ti chopol ch-ileic yu'un Riox ti much'utic muc bu jal tspoc sc'obique. Ja' la yech istaic o mulil ti yalojique.

7.3 Ti jfariseoetique xchi'uc scotol ti jchi'iltac ta jurioale ja' xchanojic c'u x'elan ti vo'ne moletique. Mi jliquel no'ox tspoc sc'obique, mu xu' chve'ic.

7.4 Ti c'alal tsutic tal ta ch'ivite, mu xu' chul ve'icuc mi jliquel no'ox tspoc sc'obique. Oy to c'usi yan xch'unojic, ja' ti c'u x'elan ta suc' sbochique, xchi'uc sjaroiique, xchi'uc sp'inique, xchi'uc ti ta spoc stemique.

7.5 Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, c'ot la sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic avajchanc'optac chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic la.

7.6 —Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue,  
mu sjunuluc yo'onnic.

7.7 Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe,  
mu vo'onicon caloj,  
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías.

7.8 Li vo'oxuque ma'uc chach'unic li smantaltac Rioxe. Ja' chach'unbeic scostumbreic ti vo'ne

moletique, ja' ti c'u x'elan chasuc' lajaroique, xchi'uc labochique, xchi'uc li c'usitic yan chapasique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

7.9 l'albatic la noxtoc:

—Li vo'oxuque ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique.

7.10 “Ich'o ta muc' atos ame”, xi ti Rioxe. Iyal noxtoc: “Mi oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic”, xi.

7.11 7.12 Yan li vo'oxuque chachanubtasic ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech li stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique.

7.13 Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique. Oy to c'usi yan chavalic noxtoc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

7.14 C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la scotol jchi'ilticotic ti Jesuse—. A'ibeic me smelol li c'usi chacalbeique.

7.15 Li c'usitic chalajesique, muc bu chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique.

7.16 Vo'oxuc ti ava'ic c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

7.17 Ti Jesuse tey la lamal iscomtsan ti crichanoetique, i'och la ta yut na yo' bu xch'amunoje. Li lajchavo'e lic la sjac'beic c'usi smelol ti c'usi iyale.

7.18 —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¿Mi mu xana'ic ya'el ti muc bu chata o amulic ta stojol Riox li c'usitic chalajesique?

7.19 Li c'usitic chalajesique ta ach'utic no'ox ch'ot, chatsa'taic loq'uel —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'usi iyal ti Jesuse, ja' smelol ti naca lec scotol li ve'lile.

7.20 Lic la yal noxtoc:

—Ti much'utic chopol c'usi chalique, ti chopol c'usi tspasique, ja' ta sta o smulic ta stojol ti Rioxe.

7.21 Ta yo'onic onox ta snopic li c'usitic chopole. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic, chmilvanic.

7.22 Ch-elc'ajic, tol xpich' o yo'onic li c'usitic oye, naca chopol c'usitic tspasic, chlo'lovanic, mu xq'uexavic ta spasel li c'usitic chopole, tol xac' o sc'ac'al yo'onic mi oy c'usuc yu'un li xchi'ilique, tol xlo'iltavanic, stoyoj sbaic, mu xich' smelolic.

7.23 Scotol li c'usitic chopol li'i, ta yo'onic chlic tal, ja' tsta o smulic ta stojol ti Rioxe —x'utatic la li lajchavo'e.

### **Ja' li' yalaj ti xch'unoj jun ants ti liquem tal ta Sirofeniciae**

(Mt. 15.21-28)

7.24 Ti Jesuse iloc' la ech'el teyo'e, ibat la ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. I'och la ta jp'ej na. Mu la sc'an xvinaj ti buye, pero ivinaj onox la.

7.25 Oy la jun ants, oy la stseb ochem pucuj ta yo'on. Iya'i la ta ora ti tey xa ti Jesuse. Tey la ic'ot, isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

7.26 Ti antse ma'uc la jchi'ilticotic ta israelal, tey no'ox la liquem ta Sirofenicia.

—Abulajan, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut la ti Jesuse.

7.27 Itac'av la ti Jesuse:

—Oy onox xava'i lo'il ti nojuc ba'yuc li unetique. Chopol mi mu xnojique. Chopol mi ta jpojbetic li spanique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat la, yu'un la chq'uele c'u x'elan chtac'av.

7.28 —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil span ta yolon smexa li unetique. Ja' tstamp li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi la ti antse.

7.29 —Ti x'elan latac'ave, loqu'em xa pucuj ta yo'on latsebe. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.

7.30 Ti c'alal ic'ot ta sna ti antse, loqu'em xa'ox la pucuj ta yo'on ti stsebe, puch'ul xa la ta stem c'ot sta.

### **Ja' li' yaloj ti ijam ye, ijam xchiquin ti jun vinique**

7.31 Ti Jesuse iloc' la ech'el ta sts'el Tiro, i'ech' la ta sts'el Sidón, i'ech' la ta Decápolis yo' bu li lajuneb jteclume, tey no'ox la ic'ot ta ti'nab ta estado Galilea.

7.32 Tey la yic'ojbeic c'otel jun jchi'ilticotic, uma' la, pac'chiquin la noxtoc.

—Abulajan, ac'o ac'ob ta sba li vinic li'i —xutic la.

7.33 Ti Jesuse iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti vinique, ispajbe la sni' sc'ob ta jujun xchiquin ti vinique. Istubta la sc'ob noxtoc, ispicbe la yoc' ti vinique.

7.34 Ti Jesuse isq'uel la vinajel, isjic' la yo'on.

—Efata —xut la ti vinique. Li Efatae “ac'u jamuc”, xi smelol.

7.35 Ora la ijam ti xchiquine xchi'uc ti yee, lec xa la xc'opoj.

7.36 Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti mu me xalic a'yuc ti c'usi ispase, pero mu la bu ixch'unic. Ac'u la mi ep ta ech'el i'albatic ti mu ya'uc yalic a'yuque, pero más to la iyalic a'yuc.

7.37 Ja' la ti xch'ayet xa o yo'onic ti c'alal iyilique.

—Naca lec li c'usitic tspase. Ac'u mi uma', chjam yu'un ye. Ac'u mi pac'chiquin, chjam yu'un xchiquin noxtoc —xiic la.

### **Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 15.32-39)

8.1 Ti j'ech'ele ep la tajmec jchi'ilticotic istsob sbaic yo' bu ti Jesuse, mu xa la c'u slajesic. Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

8.2 —Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa c'u slajesic.

8.3 Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be yu'un nom liquemic tal li jlome —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

8.4 —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic oe? —xutic la.

8.5 —¿Jayp'ej to li jpantique? —x'utatic la.

—Vucp'ej —xutic la.

8.6 Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. Ixch'am la ti vucp'ej pane, “colaval”, xut la

ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, ja' la i'ac'batic li lajchavo'e. Ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique.

8.7 Oy la jaycot sc'ox choyic noxtoc. Ti Jesuse “colaval” xut la noxtoc ti Rioxe.

—Ac'beic li crixchanoetique —x'utatic la noxtoc.

8.8 Ive' la scotolic, lec la inojic. Istsobic la ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique, inoj la vucub moch ti sovrae.

8.9 Oy la chanmiluc ti ive'ique. Ti c'alal laj ve'icuc ti crixchanoetique —Batanic xa un —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

8.10 Li lajchavo'e ja'o la i'och xchi'uquic ta canova ti Jesuse, italic la ta sts'el Dalmanuta.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique**

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

8.11 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic, oy la c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiqic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic la.

8.12 Ti Jesuse isjic' la yo'on, yu'un la toj chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.

—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, avilic ti oy jyu'ele. ¿C'u yu'un chac'anic ti oy c'usi ta jyales tal ta vinajele? Ta melez chacalbeic, lavie mu xcac' avilic ti oy jyu'ele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

8.13 Ti Jesuse tey la iscomtsan ti jfariseoetique, i'och la ta canova xchi'uc li lajchavo'e, ibatic la ta jech nab.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique**

(Mt. 16.5-12)

8.14 Li lajchavo'e muc la sna' xich' ech'el spanic. C'ajom la jp'ej pan tey ta scanovaic.

8.15 —Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li Erodese —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

8.16 —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xut xa la sbaic li lajchavo'e.

8.17 Ti Jesuse sna'oj la ti c'usi chaliqic.

—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele.

8.18 Oy asatic pero co'ol xchi'uc mu xavilic. Oy achiquinic pero co'ol xchi'uc mu xava'iic. ¿Mi ich'ay xa xava'iic ti c'usitic ijpass?

8.19 Ti c'alal i'xutilan ti vo'p'ej pane c'alal i'jmac'lentic ti vo'mil viniquetique, ¿jayib moch inoj ti sovrae? —x'utatic la.

—Lajcheb —xutic la.

8.20 —Ti c'alal i'xutilan ti vucp'ej pane c'alal i'jmac'lentic ti chanmile, ¿jayib moch inoj ti sovrae?

—x'utatic la.

—Vucub —xutic la.

8.21 —¿Mi mu to xava'ibeic smelol li c'usi lalcalbeique? —x'utatic la.

### **Ja' li' yaløj ti isjambe sat jun ma'sat ta Betsáida ti Jesuse**

8.22 Ti Jesuse tey la ic'ot ta jteclum Betsáida. Tey la yic'ojbeic c'otel jun jchi'ilticotic, ma'sat la.

—Abulajan, picbo sat li vinic li'i —xutic la ti Jesuse.

8.23 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti ma'sate, isnit la loq'uel ta ti' jteclum. Istubtabe la ti sate, ispicbe la ta xchibal sc'ob. Isjac'be la mi xil xa osil.

8.24 Ti viniq'ue isq'uel la osil.

—Chquil li crixchanoetique pero co'ol xchi'uc te' yilel, ja' no'ox ti chanavique —xi la.

8.25 Ti Jesuse ispicbe la noxtoc ti sate. Ti viniq'ue isq'uel la noxtoc li osile. Lec xa la icom ti sate, lec xa la xil.

8.26 Ti Jesuse istac la sutel ta sna:

—Mu me xa'ech' ta yutil jteclum, mu me much'u xavalbe ti lec xa lasate —x'utat la ech'el yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujøj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse**

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

8.27 Li lajchavo'e ibatic la ta parajeletic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipino xchi'uquic ti Jesuse. Ijac'batic la ta be yu'un ti Jesuse:

—¿C'usi van cabtel yaløjic li jchi'iltactique? —x'utatic la.

8.28 —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Elíasote. Jlom chalic ti vo'ot yaj'alco'pot Riox ti ta más vo'nee —xutic la.

8.29 —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti avalojique? —x'utatic la.

—Vo'ot Cristoot ti yaløj Riox chapasoticotic ta mantale —xut la li Pedroe.

8.30 —Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele —x'utatic la.

### **Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti chmilee**

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

8.31 Lic la yal noxtoc ti Jesuse:

—Vo'on ti co'ol crixchanoetique, jna'oj ti ta onox xcac' tajmec jvocale. Mu xiyich'ic ta muc' li jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyacu'ic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la li lajchavo'e.

8.32 Ti jamal iyal ti chmilee, yech'o un li Pedroe iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti Jesuse.

—Cajval, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut la.

8.33 Ti Jesuse ijoyij la, iq'uele la scotolic. l'albat la li Pedroe:

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

8.34 C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la ti epal crixchanoetique xchi'uc la li lajchavo'e—. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o.

8.35 Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta ael yu'unic mi ja' xlajic oe, ti chalic a'yuc li c'usi chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil.

8.36 Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil.

8.37 Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balumile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue.

8.38 Mi chaq'uejavic ta yalel a'yuc ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chaq'uejavic ta yalbel c'usi caloj li jchi'iltactic lavie, ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ti chopol c'usitic tspace, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanoetique, “le'e ma'uc jch'amal”, chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele.

9.1 'Ta meel chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Chavilic ti chlecubtasbat yo'onic ta syu'el ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope**

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

9.2 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse.

9.3 Ti sc'u'e xlebebet xa la tajmec saquil. Mu la much'u yech x'uc'umaj ta sjunlej balamil.

9.4 Ja'o la iyilic ti Eliase xchi'uc ti Moisesse, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.

9.5 —Jchanubtasvanej, lec ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.

9.6 Mu la sna' ti c'usi iyale yu'un la ix'i'ic tajmec.

9.7 Ital la lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.

9.8 Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot, pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.

9.9 Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xicha'uxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanoetique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9.10 Yech'o un mu to la much'u iyalbeic, yo'on no'ox la sna'ic.

—¿C'usi van smelol ti ta xcha'uxi loq'uel ta smuquenal? —xut la sba stuquic.

9.11 —¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.

9.12 —Ta melez ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. Vo'on ti co'ol crixchanoetique, ts'ibabil onox jc'oplal uc ti cheac' tajmec jvocolle yu'un mu c'u jtu chi'ile.

9.13 Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, ja' ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Yu'un ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ti Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse**

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

9.14 Ti c'alal iyulic yo' bu comemic li yane, tey la joyol yul staic ep crixchanoetic. Ja' la ta o'lol li yane. Oy la c'usi chjac'ulanbatic yu'un ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

9.15 Ti crixchanoetique ti c'alal iyilic ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic, ba la sc'oionic ta anil.

9.16 —¿C'usi chavalbe abaic xchi'uc li cajchanc'optaque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9.17 Itac'av la jun ti much'utic tey tsobolique:

—Jchanubtasvanej, yu'un li' quic'objot tal li jcreme. Ochem pucuj ta yo'on, pasem o ta uma'.

9.18 Buyuc no'ox chlic ilbajinatuc yu'un ti pucuje. Ta xjipe ta lum, ta spotspotsvocan ye, ta sc'ux sba ye, ta ste' sba yoc sc'ob. Icalbe lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti viniq.

9.19 —Mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9.20 Iyiq'uc la tal. Ti pucuj ochem ta yo'one, ti c'alal i'ile ti Jesuse, ja'o la iyilbajin ti creme, ilic la stup'-ic', iyal la ta lum. Tey xa la xbalet, spotspotsvocan xa la ye.

9.21 Ti Jesuse isjac'be la ti stot ti creme:

—¿C'u xa ora sliquel ti x'elan tspase? —xi la.

—Vo'ne xa. Biq'uit to'ox.

9.22 Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc', ep ta ech'el ip'aj ta vo' yu'un tsc'an chmile yu'un ti pucuje. Mi vo'ot xa xloc' avu'une, abulajan c'uxubinbon, loq'uesbon —xi la ti stot ti creme.

9.23 —Mi chach'une, ta xloc'. Ti much'utic ta xch'unic ti oy jyu'ele, ta staic li c'usi tsc'anique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

9.24 Ora la itac'av ti stot ti creme:

—Ta jch'un. Coltaon ta xch'unel mi oy to c'usi mu jch'un chavile —xi la.

9.25 Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti istsob sbaic tal ta anil ti epal crixchanoetique, ora la isloq'ues ti pucuje.

—Pucuj, vo'ot ta amul ti uma' li creme, ti pac'chiquin noxtoque. Vo'on chajtac loq'uel. Loc'an ta yo'on li creme. Mu xa me xacha'och —xi la ti Jesuse.

9.26 C'alal iloc' ti pucuje, i'avan la. Ti creme it'elelinat la comel, chamem la yilel icom. Ep la much'utic iyalic ti icham xa oe.

9.27 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti creme, isnit la liquel. Ora la ilic.

9.28 Ti c'alal i'och yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, c'alal stuquic xa'ox xchi'uc li lajchavo'e —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xutic la.

9.29 —Li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse**

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

9.30 Li lajchavo'e iloq'ueic la ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse, i'ech'ic la ta yan jteclumetic ta estado Galilea. Ti Jesuse mu la sc'an xvinaj ti bu ch-ech'e.

9.31 Yu'un la ja' no'ox ta xchanubtasatic li lajchavo'e.

—Vo'on ti co'ol crixchanootique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xi la ti Jesuse.

9.32 Li lajchavo'e muc la xa'ibeic smelol ti x'elan i'albatique. Ixi'ic la ta sjac'bel c'usi smelol.

#### **Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpsasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae**

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

9.33 Li lajchavo'e isutic la noxtoc ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse. Ti c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse —¿C'usi avalbe abaic tal ta bee? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9.34 Muc la xtac'avic. yu'un la ja' chalbe sbaic tal ti much'u junucal ta xcom yu'unic ta yajpsasmantaliq.

9.35 Ichoti la ti Jesuse.

—Nopojanic tal. Chacalbe ava'iic, ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpsasmantaliq, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9.36 —La' —xut la jun c'ox crem ti Jesuse.

Isva'an la ta o'lol yo' bu tsobolique, ts'acal to ispet la.

9.37 —Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on chavich'icon ta muq'ue. Ja' no'ox yech chavich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique, mu xiscrontainotic**

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

9.38 —Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixchanoetic. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajecticotic yu'un muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.

9.39 —Mu me xapajesic. Ti much'u tsloq'ues pucuj ta jyu'ele, yu'un mu chopluc c'usi chiyalbe ta ts'acal.

9.40 Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotique, yu'un lec chiyilotic.

9.41 Ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic cu'une, vo'on li Cristoone,

ta melel chacalbeic ti chich' smotonic uque.

### **Ja' li' yaløj ti toj xi'el sba li mulile**

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

9.42 'Ti mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachucbaticuc jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ta mare, ti lachamicuque.

9.43 Ti mi ja' chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic.

9.44 Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue.

9.45 Ja' no'ox yech mi ja' chata o amulic lavoquique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoquic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic.

9.46 Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue.

9.47 Ja' no'ox yech mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o yo' bu tšpas mantal ti Rioxe. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

9.48 Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue.

9.49 'Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Rioxe ja'to onox chlecubic o li vocole. Lec ch-ileic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al lec iyil smoton ti c'alal iyich' yats'mele.

9.50 Li ats'ame mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o li ve'lile ti c'alal oye. Ti sna'uc soc li ats'ame, mu xu' xcha'lecub. Ja' no'ox yech ja' tsc'an ti lec avo'onique yo' lec xavil o abaique —x'utatic la li lajchavo'e.

### **Ja' li' yaløj ti mu xu' jch'ac cajniltique**

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10.1 Ti Jesuse iloc' la tal ta Capernaum, ital la li' ta estado Judeae xchi'uc ta jech uc'um Jordán. Ep la tajmec jchi'ilticotic istsob sbaic noxtoc yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse lic la chanubtasvanuc chac c'u cha'al ta spas onoxe.

10.2 Tey la ic'otic jayvo' jfariseotic. Oy la c'usi isjac'beic yo' la stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic la mi xu' xch'ac yajnil li viniquetique.

10.3 —¿C'u x'elan yaløj comel ti Moisesse? —xi la ti Jesuse.

10.4 —Ti Moisesse iyal ti xu' xch'ac sbaique, ja' no'ox ti persa tsmeltsanbe svunale. Li vune ja' chich' li antse yo' xil o ti ch'acbil xae —xi la ti jfariseoetique.

10.5 —Ti x'elan ists'iba comel ti Moisesse, ja' ti mu xach'unic tajmeque.

10.6 Ti c'alal ismeltsan balamil ti Rioxe, xchi'uc scotol li c'usitic oye, jun vinic jun ants ispas.

10.7 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique.

10.8 Xcha'va'alic jun xa chc'otic”, xi ti Rioxe. Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa.

10.9 Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.10 Ts'acal to c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, li lajchavo'e isjaq'uic la c'usi smelol ti

c'usi iyale.

10.11 —Ti much'u ta xch'ac yajmile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot.

10.12 Ja' no'ox yech li antse, mi ta xch'ac smalale, mi chic' yan viniq, co'ol xchi'uc yajmul chc'ot  
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse**

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

10.13 Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic. C'alal iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chic' tal li c'oxetique.

10.14 C'alal iyil ti Jesuse, chopol la iya'i.

—Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe.

10.15 Ta melec chacalbeic, ti much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.16 Ti Jesuse ispet la ti c'oxetique, iyac' la sc'ob ta sjolic, iyac'be la bentisyon.

### **Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje**

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

10.17 Ti c'alal chloc' xa'ox ech'el ti Jesuse, ja'o la anil c'otel jun jchi'ilticotic. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti Jesuse.

10.18 Itac'av la ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe.

10.19 Ana'oj c'usi chal li mantaletique: “Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il, mu me xalo'lovan, ich'o ta muc' atos ame”, xi ts'ibabil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

10.20 —Jchanubtasvanej, li c'usitic avale, c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti jc'uleje.

10.21 Ti Jesuse isq'uelbe la sat, c'ux la ta yo'on iyil.

—Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon ac'u mi xa'ilbajinat uc —x'utat la.

10.22 C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec yu'un la toj ep c'usuc yu'un. Isut la ech'el.

10.23 Li lajchavo'e icholatic la ta q'uelel yu'un ti Jesuse.

—Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.24 Xch'ayet xa la yo'onic ti x'elan i'albatique.

—Jch'amaltac, li much'utic spatoy o yo'onic li sc'ulejalique, tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe.

10.25 Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xi la ti Jesuse.

10.26 Ti c'alal iya'ic li lajchavo'e, más to la xch'ayet o yo'onic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xut la sbaic.

10.27 Iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.28 —Li vo'oticotique jcomtsanojtotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaototic xa —xi la li Pedroe.

10.29 10.30 —Ta melec chacalbeic, scotol ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi stot, mi sme', mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, yu'un ti yich'ojicon ta muq'ue, ti chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Mi sna, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi smuctac, mi yixleltac, mi sme', mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, ta jq'uextabeic scotol. Ta x'ilbajinatic noxtoc. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil.

10.31 Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un mu sna' stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee**

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

10.32 Ti c'alal italic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, ja' la babe tal ti Jesuse. Xch'ayet o la yo'onic ti babe tale. Li stuquique xi'emic la tal. Itsobatic la ta ti'ilbe slajchava'alic yu'un ti Jesuse, i'albatic la ti c'usi ta xcha'leat ti c'alal xulic li' ta Jerusalene:

10.33 —Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol crixchanootique, tey chi'aq'ue entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'ue ta milele. Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale.

10.34 Chislabanic, chiyac'beic arisial, chistubtaic. Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la.

### **Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbeic Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane**

(Mt. 20.20-28)

10.35 Li scremotic Zebedeoe, ja' ti Jacoboe xchi'uc li Juane, inopojic la yo' bu ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ta jc'an ti cha'abulaj chavac'boticotic li c'usi ta jc'anticotique —xutic la.

10.36 —¿C'usi chac'anic un? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.37 —Ti c'alal cha'och ta pasmantale, ja' ta jc'anticotic ti chichotioticotic jun ta abats'ic'obe, jun ta asurtoe —xutic la.

10.38 —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.39 —Xu' —xiic la.

—Ta melet ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc.

10.40 Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

10.41 Ti c'alal iya'iic li lajunvo'e, lic la scapanic o ti Jacoboe xchi'uc li Juane.

10.42 Itsobatic la slajchava'alic yu'un ti Jesuse.

—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic.

10.43 10.44 Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantaliique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique.

10.45 Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol crixchanoetique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un scotol crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yalaj ti isjambe sat Bartimeo ti Jesuse**

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

10.46 Li lajchavo'e tey la iyulic ta jteclum Jericó xchi'uquic ti Jesuse. C'alal illoquic tal teyo'e, ep la jchi'ilticotic tijajtic tal. Tey la chotol tsc'an limoxna ta ti'il be istaic jun ma'sat, Bartimeo la sbi. Timeo la sbi ti stote.

10.47 C'alal iya'i ti tey ch-ech' ti Jesus Nazarete, iyapta la.

—iJesús, smom David, c'uxubinon! —xut la.

10.48 Ti epal crixchanoetique ispajesic la.

—iAnchan! —xutic la tajmec ti ma'sate.

Pero más to la tsots i'avan:

—iSmom David, c'uxubinon! —xut la.

10.49 Va' xi la ti Jesuse.

—Albeic ac'u taluc —xut la ti crixchanoetique.

—Mu xavat avo'on. Batan la xal li Jesuse —xutic la.

10.50 Ora la isjip comel ti spimilc'u'e, iva'i la ta anil, ba la sta ti Jesuse.

10.51 —¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, abulajan jambon li jsate —xi la.

10.52 —Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, chjam lasate. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ora la ijam ti sate, nap'al la ital uc.

### **Ja' li' yalaj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse**

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11.1 Li lajchavo'e ti c'alal po'ot xa'ox la xulic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, tey la iyulic ta Betfajé

xchi'uc ta Betania ta yoc vits Olivotic. Itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.

11.2 —Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot chex burro, mu to much'u scajlebinoj. Jitunic, nitic tal.

11.3 Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.

11.4 Ibatc la. Tey la chucul istaic ta ti'il be ta ts'el ti'na jcot chex burro. Isjitunic la tal.

11.5 Tey la va'ajtic jayvo' crixchanoetic.

—¿C'u yu'un chajitunic li burroe? —x'utatic la.

11.6 Ja' la yech iyalbeic chac c'u cha'al i'albatic yu'un ti Jesuse, i'ac'batic la tal.

11.7 Isnitic la tal ti burroe. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la tal ti Jesuse.

11.8 Ep la much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom la isc'asic yanal te', iyaqu'ic la ta be yu'un la iyich'ic ta muc'.

11.9 Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan la scotolic:

—iColiyalbotic Riox, lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele!

11.10 iAc'u quich'tic ta muc' yu'un tal spasotic ta mantal chac c'u cha'al ispas mantal ti jmuc'tatotic David ti ta vo'nee! “iColaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele! —xiic la.

11.11 Ja' la yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Tuc' la ibat c'alal ti' muc'ta templo. Isqu'el la sjunlej ti' templo. C'alal laj sq'uele, iloc' la ech'el, ibat la ta Betania. Xchi'uquic la ech'el li lajchavo'e yu'un la ch-ic'ub xa'ox.

### **Ja' li' yalojbe sc'oplal ti ic'uxe ti ch'abal sate**

(Mt. 21.18-19)

11.12 Ta yoc'omal iloqu'ic la tal ta Betania xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal li' ta Jerusalene. Ti Jesuse ivi'naj la ta be.

11.13 Iyil la ta nom jtec' ic'ux, oy la yanal. Ba la sq'uel mi oy sat. Pero ch'abal la, naca no'ox la yanal, yu'un la ma'uc to'ox yora tsatin.

11.14 Ti Jesuse iyal la ti mu xa bu tsatin oe.

Iya'iic la li lajchavo'e.

### **Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse**

(Mt. 21.12-17; Lc, 19.45-48; Jn. 2.13-22)

11.15 Ti c'alal iyulic li' ta Jerusalene, ibatic la ta ti' muc'ta templo. Ti Jesuse isnuts la loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' temploe. Isbutq'uinbe la smexaic ti jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe la xilaic ti jchonpalomaetique.

11.16 Ti much'utic oy yicatse mu la xac' ech'uc ta ti' templo.

11.17 Lic la chanubtasvanuc.

—¿Mi mu ana'o'jicuc ti yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: “Li jnae ja' scuenta chtal staicon o ta c'oponel ti jaylajuntos crixchanoetic ta sjoylej balamile”, xi ti Rioxe? Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic

—x'utatic la ti jchonolajeletique.

11.18 Iya'iic la ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti totil paleetique.

Chopol la iya'iic, lic la scomonnopic c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse pero xi'emic la. Yu'un la ep

jchi'ilticotic lec iya'iic ti c'u x'elan ichanubtasvane.

11.19 Ti c'alal i'och orisyone, iloc' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate**

(Mt. 21.19-22)

11.20 Sob ta yoc'omal tey la i'ech'ic tal noxtoc yo' bu ti ic'uxe. Iyilic la ti taquin xa xchi'uc yisime.

11.21 Li Pedroe iyul la ta sjol ti c'usi iyal ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, q'uelavil li ic'uxe ti aval ti mu xa bu tsatin oe, taquin xa —xut la.

11.22 Itac'av la ti Jesuse:

—Ch'unic ti oy syu'el ti Rioxe.

11.23 Ta melec ch'albeic, mi chach'unic ti chascoltaique, mi mu xchibetuc avo'onique, mi j'ech'el ach'unojic ti chascoltaique, ti c'usi chavalique, ta onox xc'ot. Ja' chac c'u cha'al mi ch'albeic ti ac'u

loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare, t'apas avu'unic.

11.24 Yech'o un ch'albeic, scotol ti c'usitic chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic.

11.25 Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mi ja'o iyul ta ajolic ti oy smul avu'un lachi'ilique, ac'o ta pertonal. Ja' no'ox yech chayaquic ta pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele.

11.26 Yan mi mu xavaquic ta pertonal lachi'ilique, ja' no'ox yech mu xayaquic ta pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan ispase**

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

11.27 Iyulic la noxtoc li' ta Jerusalem. C'alal tey xva'et ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, tey la tal c'oponatuc yu'un totil paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'opetic.

11.28 —¿Much'u liyalbe ti x'elan chapase? —xutic la ti Jesuse.

11.29 —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi ch'albecon ti c'usi chajac'beique, ch'albeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase.

11.30 ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? Albecon ca'i —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

11.31 Xalxalbe xa la sbaic:

—Mi chalcitc ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a.

11.32 Mi chalcitc ti ta smantal crixchano, xi'el sba —xut la sbaic.

Ti x'elan iyalic ti xi'el sbae, ja' la ti scotol jchi'ilticotic xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane.

11.33 Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic la.

—Ja' yechon uc, mu x'albeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'lbajinvanique**

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12.1 Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il li jchi'iltac ta israelale.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel. Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

12.2 'Ti c'alal ita'aje, istac tal jun yaj'abtel ti tscuch ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbe li much'utic ta xchabiiique.

12.3 Li jchabiej'uvae istaquic li yaj'abtel yajval osile, ismajic, isnutsic sutel. Mu c'usi iyac'beic ech'el.

12.4 Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ti c'alal iyule, iyac'beic ton, iyayij sjol yu'unic. Ilbaj xcha'leic.

12.5 Istac tal otro jun. Ti c'alal iyule, solel ismilic ta jmoj. Oy to yan yaj'abtel istac tal. Jlom ismajic, jlom ismilic.

12.6 'Oy jun screm li yajval osile, sc'anoj tajmec. Ja' slajeb xa istac tal. “Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme”, xi isnop.

12.7 Pero li jchabiej'uvae, ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic.

12.8 Istaquic, ismilic, isjipic loq'uel ta pat moc.

12.9 'Ja' no'ox yech li yajval uvae chtal smil li jchabiej'uvae. Yan xa o much'utic ta xac'be xchabi li uvae.

12.10 '¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech uc ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel.

12.11 Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe”, xi ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

12.12 Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, ta'ox la staquic ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplalic ti lo'il iyale. Pero ixi'ic la ta stasquel, ja' la ti ep tajmec ti crixchanoetic tey tsobolique. Tey la va'al iscomtsanic, ibatic la.

**Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare**

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

12.13 Ts'acal to istaquic la tal jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' svinic Erodes. Oy la c'usi tal sjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

12.14 —Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. Alo ca'ititicotic c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'betiticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil? ¿Mi chcac'betiticotic, o mi i'i? —xutic la yulel ti Jesuse.

12.15 Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic la.

12.16 Iyac'beic la yil.

—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—César —xiic la.

12.17 —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente César. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

### **Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceotique**

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

12.18 Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceotique yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

12.19 —Jchanubtasvanej, ti Moise se sts'ibaoj comel ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie”, xi ti Moise se.

12.20 Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham, ch'abal xch'amal icom.

12.21 Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale.

12.22 Svucva'alic iyiqu'ic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. Ts'acal to icham ti antse.

12.23 Mi icha'cuxiiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xutic la ti Jesuse.

12.24 Itac'av la ti Jesuse:

—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe.

12.25 Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel.

12.26 Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el li svun Moise se yo' bu chal ti c'alal ic'oponat yu'un Riox ta jtec' c'ox ch'ixe? “Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaque, xchi'uc ti Jacove”, x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique.

12.27 Ti Rioxe ja' Yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique. Yech'o un mu xana'ic li c'usi chavalique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse**

(Mt. 22.34-40)

12.28 Tey la jun jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Iya'i la ti tey chlo'ilaj xchi'uc Jesús ti jsaduceotique. Ti c'alal iya'i ti ta yav ta yav chtac'av ti Jesuse, inopoj la ech'el uc.

—Ta scotol li smantaltac Rioxe ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi la.

12.29 Itac'av la ti Jesuse:

—Li smantal Rioxe ti más tsotse ja' li'i: “Jchi'iltactic, a'yic me. Vo'otic li j'israelotique jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic, ja' ti Riox ta vinajele.

12.30 C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc lavipique”, xi li mantale. Le'e ja' más tsots.

12.31 Li xchibale tsots noxtoc. “C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi. Mu c'usi yan mantal ti más tsotse —x'utat la yu'un ti Jesuse.

12.32 —Yecha'a, Jchanubtasvanej. Melel ti jun no'ox ti Rioxe, ch'abal yan.

12.33 Melel ja' tsc'an ti ta jc'antic ta sjunul co'ontic ti Cajvaltique, ti ac'u tunuc yu'un li jp'ijiltique xchi'uc li quiptique, ti tsc'an ta jc'uxubintic jchi'iltic chac c'u cha'al ta jc'uxubin jba jtuctique. Ja' más tsots sc'oplal. Ja' mu másuc tsots sc'oplal scotol li smoton Riox ti chich' milele, ti chich' chiq'uele —xi la ti vinique.

12.34 Ti c'alal iya'i ti Jesuse ti lec itac'ave,

—Jutuc xa sc'an xach'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —xut la.

Mu xa la much'u c'usi isjac'.

#### **Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc**

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

12.35 Ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, ja' la yech lic yal:

—¿C'u yu'un chalic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe ti smom no'ox David ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale?

12.36 Ti Davide ip'ijubtasat yu'un li Ch'ul Espíritue, ja' yech iyal chac li'i:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob.

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”,

x'utat, xi ti Davide.

12.37 Ti Davide “Cajval” xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti crixchanoetic tey lamalique sjunul la yo'on iya'ic c'usi iyal ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe**

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

12.38 Ti Jesuse ja' la yech lic yal ti c'alal ichanubtasvane:

—Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Li stuquique lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite.

12.39 Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique, ti bail ta xchotiic c'alal chve'ic ta jujun q'uine.

12.40 Ta slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'oponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi tspasique. Yech'o un más castico chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse**

(Lc. 21.1-4)

12.41 Ti Jesuse ichoti la ta ti' muc'ta templo ta stuq'uil xcaxail limoxna. Iyil la ti istic' slimoxnaic ti jchi'ilticotique. Ep la jc'ulejetic istic' la ep staq'uinic.

12.42 Tey la ic'ot jun me'anal ants, me'on la tajmec. Cha'sep no la ta cinco istic'.

12.43 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

—Ta meel chacalbeic, li me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac' li yantique.

12.44 Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe**

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13.1 Li lajchavo'e ti c'alal chloq'uic xa'ox la ta sti'il smacol muc'ta templo xchi'uquic ti Jesuse, ja' la yech lic yal jun:

—Jchanubtasvanej, q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Q'uelavil slequiquil li naetic ta sjoyobe —xut la.

13.2 —Lequic ava'uca'a. Pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utat la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xla li balamile**

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

13.3 Li lajchavo'e tey la ba chotlicuc ta vits Olivotic ta stuq'uil templo xchi'uquic ti Jesuse. Li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc li Andrese, lic la sjac'beic ta mucul ti Jesuse:

13.4 —Alo ca'iticotic c'usi ora ta xlomesat li temploe. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlome? —xutic la.

13.5 —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel.

13.6 Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele.

13.7 'Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic xa ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech pero li balamile ma'uc to'ox chlaj.

13.8 Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' tsots vi'nal. Taje sliqueb to vocal.

13.9 'Li vo'oxuque p'ijanic me. Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic. Oy chavich'ic arcial teyo'e. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol coviernoetic xchi'uc ta stojol preserenteetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' yo' xavalbeic o li c'usi caloje.

13.10 Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe.

13.11 Ti c'alal xa'iq'ueic ech'ele, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espiritue.

13.12 Oy bu chac' ta milel yits'in, o mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel noxtoc.

13.13 Ep much'utic chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. Li much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

- 13.14 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi i'albatic yu'un Jesús li lajchavo'e.  
—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'ambil ta yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba nac' abaic ta vitstic.
- 13.15 Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un.
- 13.16 Ti much'utic tey ta yabtelique, mu xa me ya'uc sut stam spimilc'u'ic.
- 13.17 Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique.
- 13.18 C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic ti c'alal xajatavique.
- 13.19 Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc.
- 13.20 Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujaje ti xch'unojbeic li sc'ope.
- 13.21 “Le' xa li Cristoe”, “taj xa li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic.
- 13.22 Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe, xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Chaqu'ic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc li much'utic st'ujaj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel.
- 13.23 Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi me lalcalbeic scotol.

#### **Ja' li' yalaj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe**

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

- 13.24 'Ti c'alal x'elaj ech'uc scotol li castico lalcalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique.
- 13.25 Li c'analetique jup'ejtac chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele.
- 13.26 Ja'o chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxjobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanoetic.
- 13.27 Ta jtac ech'el caj'anjeltac ja' chba stsobic tal ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujaje ti xch'unojic c'usi calaje.
- 13.28 'Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique.
- 13.29 Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti chicha'sut xa tale.
- 13.30 Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lalcalbeique.
- 13.31 Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale mu xch'ay, persa ch'ot scotol.
- 13.32 'Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Riox ta vinajele.
- 13.33 'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon. C'oponic Riox yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal.
- 13.34 Co'ol xchi'uc jun vinic ti ibat ta nome. Li yaj'abteltaque iyalbe comel ti ac'u xchabibel li snae. Iyac'be comel yabtel jujun. Li much'u ta xchabi ti'nae, iyalbe comel ti mu me xvaye, ti ac'u smalaele.
- 13.35 Ja' no'ox yechoxuc uc, tsc'an chamalaicon yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on lavajvalicone, mi ta yochel ac'ubal, o mi ta ol ac'ubal, o mi ta sba yoq'uel quelem, o mi ta ic'luman.
- 13.36 Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc.
- 13.37 Li vo'oxuque lalcalbeic xa ti malaicon no'oxe. Ja' yech chcalbe scotol crixchanoetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse**

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14.1 Chib xa'ox c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal illo'quic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, vo'oticotic li j'israeloticotic. Ja'o c'alal chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopic la ti c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse yu'un la tsc'an tsmilic.

14.2 —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'aine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut la sbaic.

**Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse**

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

14.3 Ti c'alal tey ta Betania ti Jesuse, tey la chve' ta mexa ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. Ja'o la tey ic'ot jun ants, yich'oj la c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton. Noj la ta ya'lel muil nichim, nardo sbi. Toyol tajmec stojol. Isc'asbe la snuc' ti slimetee. Ti sbele iscoconbe la ta sjol ti Jesuse.

14.4 Oy la jayvo' icapic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel nardoe?

14.5 Más lec ti ixchonuque, yu'un más ta oxib cien denario stojol ti yechuque. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xut la sbaic.

Yu'un la chopol iyilic ti x'elan ispas ti antse.

14.6 —¿C'u yu'un ti x'elan chavaliq? Anchanic xa. Li c'usi liyac'bee lec.

14.7 Li me'onetique li' onox achi'inojique, c'usuc no'ox ora xu' chac'uxubinic. Yan li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque.

14.8 Li antse ispas xa ti c'usi xu' cha'ie. Ti liscoconbe li ya'lel nardoe, ja' seña ti chimuquee.

14.9 Ta melel chac'albeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile.

Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel nardo li antse —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse**

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

14.10 Ti Judas Iscariotee ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ja' la ba sc'opon ti totil paleetique yu'un la tspace trate ti chac' entrucal ti Jesuse.

14.11 Ti c'alal iya'i ti totil paleetique, xmuyubajic xa la tajmec.

—Chacac'beticotic taq'uin —xutic la ti Judase.

Ti Judase isa' la ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe**

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

14.12 Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal illo'quic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse:

—¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta q'aine? —xutic la.

14.13 Itaqueic la tal cha'vo' yu'un ti Jesuse.

—Batanic ta Jerusalén. Tey chataic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el.

14.14 Ti bu ch-oché xc'ot ac'oponic li yajval nae. Ja' yech xc'ot avalbeic: “Li listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje: ¿Bu la jc'olucal chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic o li chij ta q'uine xchi'uc li cajchanc'optaque?” xavutic c'otel.

14.15 Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc', ch'ubabil xa. Ja' tey xameltsanic li jve'eltique —x'utatic la tal li cha'vo'e.

14.16 Italic la, i'ochic la tal ta yutil jteclum. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic tal yu'un ti Jesuse. Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.

14.17 Ti c'alal i'och orisyone, tsobolic la yulel ta na xchi'uquic ti Jesuse.

14.18 Ti c'alal cholol chve'ic ta mexae —Ta melec chacalbeic, oy junoxuc ti li' tsobol chive'otique chavaq'uicon entrucal —x'utatic la.

14.19 Ti c'alal iya'iique, iyat la yo'onic.

—¿Mi vo'on van? —xiic la jujuntal.

14.20 —Ta alajchava'aliique, ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uque ja' chiyac' entrucal.

14.21 Vo'on ti co'ol crixchanootique, chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucal. Más lec ti manchuc i'ayane —xi la ti Jesuse.

14.22 Ti c'alal yolel chve'ique, istam la jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li lajchavo'e.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —x'utatic la.

14.23 Istam la noxtoc jun baso ya'lel uva, “colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la i'ac'batic noxtoc. Iyuch'ic la scotolic.

14.24 —Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el chto j lamulique.

14.25 Ta melec chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe**

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

14.26 Ti c'alal laj sq'uevujintaic ti Rioxe, ibatic la ta vits Olivotic.

14.27 —Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta milel li much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabieliique”, xi ts'ibabil.

14.28 Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

14.29 —Ac'u mi xascomtsan li yane, li vo'one mu xajcomtsan —xi la li Pedroe.

14.30 —Ta melec chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal li queleme,

ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

14.31 —Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi la tajmec li Pedroe.  
Ja' la yech iyal scotolic.

### **Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse**

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

14.32 Tey la ic'otic ta Getsemaní sbi xchi'uquic ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —x'utatic la.

14.33 Oxvo' no la i'iq'ueic ech'el yu'un ti Jesuse, ja'ic la li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Ti Jesuse iyat la yo'on. Yan la sba yo'on iya'i.

14.34 —Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe, mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

14.35 Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox, ja' la isc'anbe ti xu'uc to mu xchame.

14.36 —Tot, mu c'usi vocol chava'i. Ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la ti Jesuse.

14.37 Isut la tal yo' bu li oxvo'e. Vayemic la yul staelic. I'albat la li Pedroe:

—Simón, ¿mi vayemot? ¿Mi mu xcuch avu'un junuc ora ya'el li vaye?

14.38 Mu me xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melec avo'onicuc ac'oponic Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utatic la.

14.39 Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'yie.

14.40 Ti c'alal isut tale, vayemic la yul staelic noxtoc li oxvo'e, yu'un la mu xcuch cha'ic li vaye. Mu xa la sna'ic c'uxi chtac'avic.

14.41 Ti Jesuse ba la sc'opon Riox yox'ech'elal. Ti c'alal isut tale, vayemic la yul staelic noxtoc.

—Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Más lec ta'luc o xa. Yu'un ista xa yora ti chi'aq'ue entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanootique.

14.42 Licanic, batic. Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse**

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

14.43 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot ti Judase, ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Xchi'uc la c'otel epal crixchanoetic, oy la yespadaic, oy la ste'ic. Ja' la stacojic ech'el ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

14.44 Ti Judase, ti snopoj xa onox ti chac' entrucal ti Jesuse, yaloj xa la c'u x'elan chac' iluc ti Jesuse:

—Ti much'u ta jbutse, ja' me xatsaquic. Lec me xachabiic ech'el —xi onox la.

14.45 Ti c'alal ic'ot ti Judase, inopoj la yo' bu ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej —xut la.

Ja'o la isbuts'.

14.46 Ja'o la inopoj ti crixchanoetique, istsaquic la ti Jesuse.

14.47 Oy la jun isloq'ues la yespada, istuch'be la jun xchiquin ti smozo más totil palee.

14.48 Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique:

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue?

14.49 Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil comel ta sc'op Rioxe —xi la ti Jesuse.

14.50 Li buluchvo'e ijatav la scotolic, stuc xa la tey iscomtsanic ti Jesuse.

#### **Ja' li' yaløj ti oy jun sva'lej crem ijatave**

14.51 Oy jun sva'lej crem nap'al ital ta spat ti Jesuse. Ch'abal sc'u', jlic no'ox manta svoløj o sba. Itsaque ox.

14.52 Pero ijatav, c'ajom itabat ta tsaquel ti manta svoløj o sbae. Xt' Janet xa ech'el.

#### **Ja' li' yaløj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse**

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

14.53 Ti Jesuse iyiq'uic la tal ta stojol ti más totil palee. Istsob la sba scotolic ti totil paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

14.54 Li Pedroe nomnomtic la tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo, tey la ic'atin xchi'uc.

14.55 Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'opticotique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' la xmile oe. Pero mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique.

14.56 Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti c'usi chalique.

14.57 Isva'an la sba yan jnopmulil.

14.58 —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tslomes li templo li'i ti meltsanbil ta c'obole, ti xu' la chchava'an ta oxib c'ac'ale, mu xa la ta c'oboluc chva'i —xiic la.

14.59 Mu la co'oluc ti c'usi iyalique.

14.60 Ti más totil palee isva'an la sba ta o'lol.

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaløj chac taje? —xut la ti Jesuse.

14.61 Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:

—¿Mi vo'ot Cristoot ti yaløj Riox chapasoticotic ta mantale? ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.

14.62 —Vo'on —xi la ti Jesuse—. Vo'on ti co'ol crixchanootique chavilic chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.

14.63 Ti totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.

—¿C'u xa stu cu'untic yan rextico?

14.64 Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'o.

—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.

14.65 Ti jlome lic la stubtaic ti Jesuse. Ismacbeic la sat, ismajic la.

—¿Much'u li lasmaje? —xutic la.

Ti jchabiejtemploe imajvanic la uc.

### **Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse**

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

14.66 Ti Jesuse tey la ta xcha'cojol jolna. Li Pedroe tey la icom ta ti'na. Ital la jun squiara ti más totil palee.

14.67 I'ile la ti tey chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.

—Li vo'ote ja' achi'il li Jesus Nazarete —x'utat la yu'un ti quiaraile.

14.68 —Mu xcojtiquin. Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.

Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. Ja'o la i'oc' quelem.

14.69 Li Pedroe i'ile la noxtoc yu'un ti quiaraile.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesuse —x'utatic la yu'un quiarail ti much'utic tey tsobolique.

14.70 —Mu xcojtiquin —xi la noxtoc li Pedroe.

Ta jliquel o ja' la yech lic albatuc noxtoc yu'un ti much'utic tey tsobolique:

—Yech ti ja' achi'ile yu'un xvinaj ti jgalileaote. Ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opojique —x'utat la.

14.71 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavalique —xi la.

14.72 Ja'o la i'oc' xcha'oq'uelal quelem. Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox la yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sjole, iyoq'uita la sba.

### **Ja' li' yaloj ti iyiq'ueic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse**

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15.1 Ti c'alal isacube, istsob la sbaic scotolic li much'utic oy yabtele: ja' ti totil paleetique, xchi'uc ti cajmeltsanejc'opticotique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Isnopic la c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' la x'aq'ue o ta milel yu'un ti covierno. Ixchucbeic la ech'el sc'ob, ba la yac'beic entrucal ti covierno Pilatoe.

15.2 Ti Pilatoe isjac'be la ti Jesuse:

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut la.

—Yech —xi la ti Jesuse.

15.3 Ti totil paleetique ep la isnopbeic smul ti Jesuse.

15.4 Ti Pilatoe isjac'be la noxtoc ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? Q'uelavil, chalic ti toj ep amule —xut la.

15.5 Ti Jesuse mu la bu itac'av. Ti Pilatoe xch'ayet xa la yo'on ti muc bu ispac sc'oplal ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse**

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

15.6 Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'ilticotique.

15.7 Tey tiq'uil ta chuquel xchi'uc xchi'il ta milvanej jun jchi'ilticotique, Barrabás sbi. Yu'un istsob to'ox sbaic, iscrontainic ti coviernoe.

15.8 Ti c'alal tey tsobol ti jchi'ilticotique, iyalbeic ti Pilatoe ti ac'u sloq'ues junuc jchuquel chac c'u cha'al tspas onox jujun q'uine.

15.9 —¿Mi ja' chac'anic ti ta jcolta li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

15.10 Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse.

15.11 Ti totil paleetique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase.

15.12 —¿C'usi ta jcha'le li much'u chaspasic ta mantal chavalique? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

15.13 I'avan scotolic noxtoc:

—iJipano ta cruz! —xiic.

15.14 —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic.

—iJipano ta cruz! —xiic tajmec.

15.15 Ti Pilatoe ja' tsc'an ti ich'bil ta muc' yu'un ti crixchanoetique, yech'o ti ja' isloq'ues ti Barrabase.

Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u yac'beic arsial ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.

15.16 Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse, ja' ti Pretorio sbie. Istsob sbaic scotol ti solteroetique.

15.17 Islambeic jlic c'u'ul, morado. Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol. Ja' la scorona ti ta alele.

15.18 Lic slabanic.

—iToj leclec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic la.

15.19 Isjisbeic aj ta sjol. Istubtaic. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.

15.20 Ts'acal to isloc'beic ti morado c'u'ul ti slamojbeic to'oxe, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

**Ja' li' yalaj ti icham ta cruz ti Jesuse**

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

15.21 Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'ilticotic ta jurioal, ja' stotic li Alejandroe xchi'uc li Rufoe, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.

15.22 Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Gólgotae “Baquel Jol Anima”, xi smelol.

15.23 Iyac'beic ya'lel uva capal ta mirra pero muc xuch'.

15.24 Ti solteroetique isjipanac ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u junucal chich' julique.

15.25 Ta baluneb ora sob isjipanac ta cruz ti Jesuse.

15.26 Ts'ibabil ta sjol scruzal ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil.

15.27 Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipanac ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol.

15.28 Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe: “Ta sp'ise ta jmulavil”, xi ts'ibabil.

15.29 15.30 Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.

—iQ'uelavil un! Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale, yech'o un pojoquic aba un. Yalanquic tal un —xutic.

15.31 Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un.

15.32 Mi yech ti ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta ora un yo' xquiltic oe, yo' jch'untic oe —xiic.

Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.

15.33 Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub.

15.34 Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti Jesuse:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomtsanone?” xi smelol.

15.35 Oy jayvo' ti iya'iiique.

—iVa'i un! Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.

15.36 Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

—Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti yantique.

15.37 Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel.

15.38 Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc.

15.39 Ti capitán solteroe tey va'al ta stuq'uil ti Jesuse. C'alal iyil ti iloc' xch'ulel c'alal laj avanuque —Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xi.

15.40 Tey jayvo' antsetic noxtoc, nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Tey capal li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc Salomé, xchi'uc otro jun María li sme'ic Josee xchi'uc li “c'ox Jacobo” sbi cu'unticotic.

15.41 Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Ep yan antsetic

tey, ja' ti much'utic tsobol italic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti imuque ti Jesuse**

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

15.42 15.43 Ti c'alal icham ti Jesuse, ja'o ta sc'ac'alil ta xchap sbaic li jchi'ilticotic ti ta xcuxic ta yoc'omale. Tey jun jchi'ilticotic, José sbi, liquem tal ta jteclum Arimatea. Ti Josee ochem ta meltsanejc'op cu'unticotic. Ich'bil ta muc'. Smaløj uc ti chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Ta smalel c'ac'al ti Josee isnop ti chba sc'oƀon ti Pilatoe. Muc bu xi'em, ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse.

15.44 Ti Pilatoe toj ch'ayel la yo'on ic'ot ti c'alal iya'i ti icham xa ti Jesuse. Yu'un yiløj ti mu xcham ta ora ti much'utic chjipanat ta cruze. Istac la ta iq'uel ti capitan solteroe, isjac'be la mi yech ti icham xa ti Jesuse.

15.45 Ti c'alal iyal ti capitan solteroe ti icham xae, ti Pilatoe iyac' la permiso ti xu' chich' ti Josee.

15.46 Yech'o un ti Josee isman jlic saquil poc', ja'o isyales ta cruz ti Jesuse. Ispix ta saquil poc', ba stic' ta ch'ojbil ton. Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac o comel li ti'ch'ene.

15.47 Li María liquem tal ta Magdala xchi'uc li otro jun María li sme' Josee, iyilic bu itiq'ue comel ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse**

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16.1 Ti c'alal ich'ay c'ac'al ta savaroe, li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc li Salomee, xchi'uc li otro jun María li sme' Jacoboe, ismanic la muil ts'i'lel ti chba yac'beic ta spat xocon ti ánima Jesuse.

16.2 Sob ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ibatic la yo' bu telanbil ti Jesuse. Naca la iloc' c'ac'al.

16.3 —¿Much'u chisetetinbotic loq'uel tana li ton ta ti' ch'ene? —xut la sbaic.

16.4 Ti c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la loq'uel li muc'ta ton macbil o sti'il li ch'ene.

16.5 I'ochic la, tey la iyilic jun crem yilel, tey la chotol ta sbats'ic'obic. Nat la sc'u', sac la. Ixi'ic o la tajmec li antsetique.

16.6 —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesus Nazarete ti icham ta cruze. Icha'cuxi xa. Mu xa bu li'i. Q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe.

16.7 Ba albeic li Pedroe xchi'uc li yan yajchanc'ope ti ja' ba'yi chc'ot ta Galilea li Jesuse. Tey chc'ot staic ti c'u cha'al i'albatic onoxe —x'utatic la li antsetique.

16.8 Li antsetique anil la iloq'uic. Xt'eleletic xa tal ta xi'el. Mu la much'u iyalbeic ta be, ja' la ti xi'emique.

### **Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse**

(Jn. 20.11-18)

16.9 Ti c'alal icha'cuxi ti Jesuse sob ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ba'yi iyac' sba iluc ta stojol li María liquem tal ta Magdala, ja' ti iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'one.

16.10 Li María tal la yal ti iyil ti Jesuse. Ja' la i'albatic li much'utic ixchi'inic to'oxe. Chat la yo'onic ch-

oq'uic la yul staelic yu'un li María.

16.11 C'alal iya'iic ti icha'cuxi xa ti Jesuse, ti iyil li María, muc la xch'unic.

### **Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol cha'vo' viniquetic ti Jesuse**

(Lc. 24.13-35)

16.12 Ts'acal to ti Jesuse iyac' la sba iluc ta be ta stojol cha'vo' ti ixchi'inic to'oxe. Muc la xojtiquinic ta ora yu'un la ma'uc iyilic.

16.13 Li cha'vo'e isutic la tal li' ta Jerusalene, ja' la tal albaticuc li yantique ti iyilic ti Jesuse, pero muc la xch'unic noxtoc.

### **Ja' li' yaløj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope**

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16.14 Más to ts'acal iyac' la sba iluc ta stojolic li buluchvo'e, ja'o la yolel chve'ic.

—¿C'u yu'un ti mu xach'unic tajmeque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Yu'un la muc xch'unic ti c'alal i'albatic yu'un ti much'utic iyilic ti cha'cuxieme.

16.15 I'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Batanic ta sjunlej balamil. Ba albeic scotol crixchanoetic ti vo'on xu' chcac' cuxlicuc ta sbatel osile.

16.16 Ti much'utic ta xch'unique, ti chich'ic vo'e, ja' chcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic mu xch'unique jmoj sc'oplal ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil.

16.17 Ti much'utic ta xch'unique chaq'uic iluc ti oy jlequilal jyu'elale. Vo'on ta jyu'el ta sloq'uesic pucujetic ta yo'onic li crixchanoetique. Chc'opojic ta ora ta yan o c'opetic.

16.18 Ac'u mi oy bu tstaic ta piquel quiletel chon, ac'u mi x'ac'batic beneno, mu xchamic o. Ti c'alal xac' sc'obic ta sba li jchameletique, ta x'ech' li chamele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

### **Ja' li' yaløj ti ibat ta vinajel ti Jesuse**

(Lc. 24.50-53)

16.19 Ti c'alal laj c'oponaticuc comele, ja'o la ibat ta vinajel ti Cajvaltuc Jesuse. Tey c'ot chotluc ta sbats'ic'ob ti Rioxe, tey tspas mantal xchi'uc.

16.20 Li yajchanc'optaque iloq'uic ta yalel a'yuc ta sjunlej balamil ti c'usitic iyal comele. Icoltaatic ta yalel a'yuc yu'un ti Cajvaltuc. Iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale, ja' ivinaj o ti ja' yaløj comel ti c'usitic iyalic a'yuque.